

Edgar Allen Poe

WILLIAM WILSON

Dar ce spun? Ce spune Cugetul
cumplit, Acest strigoi în călea mea?
W. CHAMBERLAYNE¹ *Pharonnida*

Fie-mi îngăduit să mă numesc deocamdată William Wilson. Neprihănită pagină ce-mi stă acum dinainte nu trebuie pângărită cu adevăratul meu nume. A stârnit prea de multe ori disprețul, groaza și ura neamului meu. Oare vânturile în mânia lor nu i-au împrăștiat până pe meleagurile cele mai depărtate ale globului josnicia fără de seamăn? O, tu, cer mai surghiunit dintre toți cei în surghiun! Nu ești tu oare mort pe vecie, pentru întreg pământul? Pentru cinstirile, pentru florile și dauritele lui năzuințe? Și între speranțele tale și ceruri nu apasă oare neconținut același nor greu, întunecat și fără de margini?

Chiar dacă aș fi în stare, și tot n-aș vrea să dau grai, astăzi, aici, amintirilor mișeliei nespuse și a crimelor de neiertat din acești ultimi ani ai mei. În răstimpul acesta, al ultimilor ani, am urcat pe negândite culmile nelegiuirii: și n-am de gând deocamdată decât să le caut obârșia. De cele mai multe ori, oamenii ajung ticăloși pe nesimțite. De mine, însă, virtutea s-a desprins, ca o mantie, într-o singură clipă. De la păcate de nimic am trecut cu pași de uriaș la grozăvii mai mari decât ale unui Heliogabal². Fie-mi îngăduit să povestesc ce soartă, ce întâmplare a dat naștere acestei nenorociri. Moartea se apropie, și umbra ce o premerge a răstrânt asupra spiritului meu o blândă înrâurire. În trecerea mea prin valea întunecată, tânjesc după compătimirea, aș putea spune, după mila semenilor mei. Mi-ar plăcea să creadă că am fost în oarecare măsură robul unor împrejurări mai presus de voința omenească. Aș dori să găsească pentru mine, mulțumită amănuntelor pe care le voi da, vreo mică oază a *preursitei*, pierdută într-un deșert al păcatelor. Aș vrea să recunoască ceea ce nu se pot împiedica de a recunoaște, și anume că, deși au mai fost pe lume ispite mari, niciodată însă omul n-a mai fost ispitit *așa*, și desigur că niciodată n-a mai căzut în ispită *așa*. Și de aceea n-a mai suferit astfel niciodată, într-adevăr, nu cumva am trăit un vis? Și nu cumva mor acum, victimă a groazei și a misterului celor mai cumplite dintre toate sublunarele vedenii?

Mă trag dintr-un neam care prin firea lui înflăcărată și prin puterea închipuirii și-a făcut o faimă în toate vremurile. Încă din cea mai fragedă copilărie am dat dovadă că am moștenit pe de-a-ntregul caracterul familiei mele. Cu cât înaintam în vârstă, acesta se dezvăluia tot mai cu putere ajungând din mai multe pricini o cauză de adâncă îngrijorare pentru

¹*William Chamberlayne* (1619—1689), medic și poet englez, autorul *Pharonnidei*, roman eroic în versuri (1659).

²*Varius Avitus Bassianus* (205—222), împărat al romanilor (218—222), supranumit *Heliogabal* (fiindcă a extins în imperiu cultul lui Elagabal, zeul sirian al Soarelui); homosexual, faimos pentru cruzimile sale.

prietenii mei și o adevărată pacoste pentru mine însumi. Am devenit îndărătnic, lăsându-mă în voia toanelor celor mai năprasnice și pradă patimilor celor mai nestăpânite. Săraci cu duhul și împovărați ca și mine de unele betesuguri trupești, părinții mei n-au putut stăvili decât într-o măsură prea mică pornirile rele ce mă caracterizau. Câteva încercări sfioase și greșit îndreptate au însemnat pentru ei o înfrângere deplină și bineînțeles, o izbândă desăvârșită pentru mine. De atunci încolo, glasul meu căpătă putere de lege în casa părintească și la o vârstă când prea puțini copii sunt slobozi și nestruniți, am fost lăsat în voia mea și am ajuns într-un totu stăpanul adevărat al faptelor mele.

Cele dintâi amintiri ale vieții mele de școlar³ sunt legate de o casă mare și ciudată, în stil elizabetan⁴, așezată într-un sat înnegurat din Anglita, cu mulțime de arbori uriași și noduroși, și în care toate casele erau nespuse de vechi. La drept vorbind, acel antic și venerabil sat era un lăcaș de vis, o încântare a sufletului. Mi se pare că simt și acum răcoarea înviorătoare a umbritelor lui alei, că trag în piept mireasma miilor de boschete și că tresar din nou, cu o negrăită încântare, la sunetul adânc și cavernos al clopotului bisericii, care, din ceas în ceas, cu dangătul lui neașteptat și melancolic, întrerupeau tăcerea înserării, în vreme ce clopotnița gotică și dantelată se învăluia în somn.

Pesemne că îmi face plăcere, atât cât mai pot resimți vreo plăcere în clipa de față, să stăruiesc asupra acestor mărunte amintiri despre școală, cu tot ce o însoțea în starea în care mă aflu, copleșit de nenorocire — nenorocire, vai, mai mult decât adevărată — mi se va ierta că mai caut o ușurare, oricât ar fi ea de slabă și de vremelnică, în risipa câtorva amănunte fără șir. Acestea, de altfel, oricât ar fi de neînsemnate și chiar ridicole în sine, capătă în închipuirea mea o însemnătate trecătoare, ca fiind legate de un loc și un răstimp anume, când am cunoscut cele dintâi neînțelese chemări ale soartei, care mai târziu m-a învăluit în umbra sa adâncă. Lăsați-mă, așadar, să-mi amintesc.

După cum am spus, casa era veche și ciudată. Curțile erau mari și împrejmuite cu un zid de cărămidă, înalt și trainic, presărat cu un strat de moloz și de sticlă pisată. Această împrejmuire, vrednică de o temniță, alcătuia hotarul domeniului nostru. Nu vedeam ce era dincolo de el decât de trei ori pe săptămână: o dată în fiecare sâmbătă după-amiază, când, însoțiți de doi pedagogi, ni se îngăduia să facem scurte plimbări în grup pe câmpiile învecinate și de două ori duminică, atunci când eram încolonați și duși, după același tipic, la slujba de dimineață și de seară, în singura biserică a satului. Directorul școlii noastre era pastorul acelei biserici. Cu cât de adâncă uimire și admirație mă uitam de obicei la el, din strana noastră retrasă de la galerie, când se urca în amvon, cu pas domol și măsurat. Oare omul acesta vrednic de respect, cu o înfățișare atât de blândă și smerită, în fluturarea strălucitului său veșmânt preoțesc, cu

³Pasajul ce urmează are caracter autobiografic. În el autorul descrie pensionul din Stoke Newington, de lângă Londra, unde a fost ținut de părinții săi adoptivi între 1817 și 1820.

⁴Stil arhitectural dominant în Anglia în anii domniei Elizabeth I (1558—1603), caracterizat prin combinarea trăsăturilor gotice cu elemente ale stilului Renașterii.

peruca lui uriașă, neclintită și pudrată cu atâta grijă, poate fi același care mai adineaori, cu o mutră ursuză, cu un surtuc soios pe el și cu nuiua în mână păzea legile draconice ale școlii? O, uriaș paradox, prea din cale afară de monstruos ca să-i poți afla dezlegarea!

La un colț al zidului masiv se încrunta o poartă și mai greoaie decât el. Era ferecată și ghintuită cu zăvoare de fier, iar în partea de deasupra avea niște țepușe de fier dințate. Ce fior de groază adâncă stârnea poarta aceea! Nu se deschidea niciodată, decât pentru cele trei ieșiri și intrări de care am amintit adineaori, astfel că fiecă scârțâit al balamalelor ei grele ne descoperea o lume de mistere, sumedenie de amănunte cu rosturi tainice și gânduri și mai adânci încă.

Vasta împrejmuire avea o formă neregulată și cuprindea mai multe despărțituri, dintre care trei sau patru mai mari alcătuiau curțile de recreație. Erau netede și acoperite cu pietriș mărunț și zgrunțuros. Îmi aduc bine aminte că aici nu se găseau copaci, nici bănci și nimic altceva de felul acesta. Bineînțeles că acestea se aflau în spatele casei. În față se întindea o grădiniță cu cimișiri și alți arbuști, dar prin aceste tărâmurii sfințite treceam, ce e drept, numai arareori, ca, de pildă, la cea dintâi venire la școală sau la plecarea definitivă de aici, sau poate atunci când venea să ne ia o rudă sau vreun prieten și când porneam cu bucurie spre casă, de Crăciun sau în vacanța de vară.

Dar casa! Cât de ciudată era clădirea aceea veche. Și ce mai palat din povești pentru unul ca mine. Nu puteam da de rostul cotiturilor și cotloanelor ei tainice. Era foarte greu ca într-o anumită clipă să poți spune sigur la care dintre cele două caturi te găsești. Între două camere dădeai negreșit peste trei-patru trepte de urcat sau de coborât. Iar aripile laterale erau fără de număr și neînchipuit de întortocheate, astfel încât ideea pe care ne-o făceam despre întreaga clădire nu se deosebea prea mult de aceea pe care ne-o inspira ideea de infinit. În răstimpul celor cinci ani cât am sălășluit aici n-am fost niciodată în stare să mă lămuresc în care ungher îndepărtat se afla micul dormitor ce-mi fusese hărăzit mie și altor optsprezece-douăzeci de școlari.

Sala de cursuri era cea mai încăpătoare din toată casa și din lumea întreagă — cel puțin așa credeam eu. Era foarte lungă și îngustă și întristător de joasă, cu ferestre gotice ascuțite și cu tavanul de lemn de stejar. Într-un colț retras, care ne da fiori, se găsea o despărțitură pătrată de opt până la zece picioare, cuprinzând *sanctum*-ul directorului nostru, sfînția-sa doctorul Bransby, în timpul orelor de studii. Era o zidire masivă, cu o ușă trainică, pe care, decât să o deschidem în lipsa lui, mai bine am fi pierit cu toții, de bunăvoie, *par la peine forte et dure*. În celelalte colțuri mai erau alte două despărțituri asemănătoare, care desigur că inspirau mult mai puțină evlavie, dar ne pricinuiau totuși o spaimă cumplită. Una din ele era catedra profesorului de „limbi clasice”, cealaltă, a celui de „engleză și matematici”. Prin toată încăperea zăceau risipite, încrucișându-se în fel și chip, într-o învâlmășeală fără de sfârșit, nenumărate bănci și pupitre vechi, înnegrite și roase de vreme, peste măsură de încărcate cu cărți purtând urme de degete, aveau cioplite pe ele atâtea inițiale și nume întregi, chipuri schimonosite și alte numeroase înflorituri făcute cu briceagul, încât și pierduseră cu totul și bruma de înfățișare pe care vor fi avut-o la început, cu mulți ani în urmă. La un capăt al încăperii se afla un

hârdău uriaș cu apă, iar la celălalt, un orologiu de o mărime neobișnuită.

Impresurat de zidurile solide ale acestei venerabile școli, mi-am petrecut aici, dar fără silă și urât, răstimpul de la vârsta de 10 până la 15 ani încheiați al vieții mele. Minte rodnică a copilăriei nu are nevoie de o lume dinafară, plină de întâmplări, ca s-o desfete sau să-i dea de lucru; iar părelnica și ursuza monotonie a școlii era bogată în bucurii mai răscolitoare decât cele pe care tinerețea mea în pâng le-a descoperit mai târziu în dezmăț, iar maturitatea mea, în crimă. Trebuie totuși să cred că în dezvoltarea minții mele, la începuturile ei, a fost ceva cu totul neobișnuit și care a întrecut orice măsură. Când ajung în puterea varstei, cei mai mulți oameni rareori păstrează o impresie lămurită despre întâmplările din frageda copilărie. Totul e o umbră cenușie, o amintire slabă și șovăielnică, un amestec nedeslușit de plăceri mărunte și de suferințe închipuite. Cu mine însă s-a petrecut altceva. Trebuie să fi simțit și trăit în copilăria mea cu puterea cu care simte și trăiește un om în toată firea tot ceea ce regăsesc acum întipărit în memorie, cu niște trăsături la fel de însuflețite și de adânc săpate și la fel de durabile ca inscripțiile de pe medaliile cartagineze.

Dar, în realitate, ce puțin era de ținut minte din punctul de vedere al tuturor! Diminețile cu deșteptarea, serile cu ora stingerii, apoi învățatul împreună, recitățile pe de rost, după-amiezile libere la răstimpuri regulate, și plimbările, și curtea de recreație, cu certurile, cu jocurile și cu încurcăturile ei, toate acestea, printr-o vrăjitorie a închipuirii, de mult uitată, erau în stare să trezească în mine un noian de senzații, o lume de întâmplări bogate, un univers de emoții felurite, de aventuri pasionate și răscolitoare. „*Oh, le bon temps, que ce siècle de fer!*”

La drept vorbind, firea mea entuziastă, înflăcărată și dominatoare a făcut din mine, în curând, un „caracter”, cu totul deosebit printre colegii mei de școală și în chip firesc, dar pe nesimțite, am căpătat o mare înrâurire asupra tuturor celor ce nu erau cu mult mai în vârstă decât mine, asupra tuturor, cu excepția unui singur ins. Această excepție s-a întâmplat să fie un elev care, cu toare că nu-mi era rudă, purta același nume de botez și de familie ca și mine, împrejurare prea puțin vrednică de a fi luată în seamă, căci, deși eram de viță nobilă, purtam un nume dintre acelea pe care le auzi pretutindeni și care par a fi fost, prin drepturi dobândite din negura vremurilor, un bun obștesc al gloatelor. Iată pentru ce în această povestire mi-am zis William Wilson, nume născocit și destul de asemănător cu cel adevărat. Tizul meu era singurul ins care, dintre toți cei ce făceau parte din „clica noastră” (așa cum îi ziceam noi în limbajul școlăresc), cuteza să se măsoare cu mine în ceea ce privea studiile școlare, jocurile și întrecerile din recreație și refuza să creadă orbește în tot ce spuneam și să se supună voinței mele. Într-un cuvânt, se împotriva samavolniciei mele în toate privințele. Dacă există pe lume o tiranie deplină și mai presus de oricare alta, e tirania minții unui copil genial asupra tovarășilor săi cu o minte mai puțin vioaie. Pentru mine, răzvrătirea lui Wilson era izvorul celor mai mari nedumeriri, cu atât mai mult cu cât, în ciuda ifoselor sfidătoare cu care mă socoteam dator să-l întâmpin în public pe el, cu pretențiile lui cu tot, simțeam în sinea mea că mă tem de dânsul și nu mă puteam împiedica să gândesc că lesniciunea cu care se ținea în pas cu mine era o dovadă de adevărată superioritate, căci trebuia să lupt fără încetare ca să

nu fiu întrecut. Totuși, această superioritate — sau chiar egalitate — nu era de fapt cunoscută de nimeni în afară de mine, colegii noștri, printr-o orbire de neînțeles, păreau că nici măcar n-o bănuiesc. Într-adevăr, rivalitatea dintre noi, împotrivirea lui și mai cu seamă amestecul lui nedorit și îndărătnic în toate treburile mele nu se vădeau decât atunci când eram între patru ochi. Părea să fie lipsit și de acea ambiție care mă îmboldea, ca și de pătimașa energie spirituală mulțumită căreia eram în măsură să-i întrec pe toți ceilalți. S-ar fi putut crede că în întrecerea aceasta era mânat doar de o dorință ciudată de a-mi pune piedici, de a mă surprinde sau de a mă umili; deși erau clipe când nu se putea să nu-mi dau seama, cu un sentiment de uimire, de umilință și de ciudă, printre jignirile, ocările și contrazicerile sale, puneam și un fel de *duioșie* cu totul nelalocul ei și câtuși de puțin binevenită, îmi închipuiam că o purtare atât de neobișnuită nu poate izvorî decât dintr-o semeață încredere în sine, cu ifose vulgare de protector și de patron.

Se prea poate ca tocmai această din urmă trăsătură a purtării lui Wilson, la care se adăuga și potrivirea noastră de nume și faptul, doar o simplă întâmplare, că intrarea noastră în școală a avut loc în aceeași zi, să fi răspândit printre elevii din clasele superioare ideea că suntem frați. Elevii nu obișnuiau să se intereseze prea de aproape de treburile celor mai mici. Așa precum am mai spus, sau ar fi trebuit să spun, acest Wilson nu se înrudea cu familia mea nici în gradul cel mai depărtat. Desigur însă că dacă *am fi fost* frați, ar fi trebuit să fim gemeni: căci după ce am părăsit pensionul doctorului Bransby, am aflat din întâmplare că tizul meu era născut la 19 ianuarie 1913, și acest lucru este o coincidență vrednică de luat în seamă, căci e tocmai ziua nașterii mele.

Poate să pară ciudat, dar cu toată marea neliniște pe care mi-o pricinuia fără încetare rivalitatea lui Wilson și nesuferitul lui spirit de contradicție, nu eram totuși în stare să-l urăsc de-a binelea. Aveam, de bună seamă, aproape în fiecare zi câte o ceartă, în care Wilson, dăruindu-mi de față cu toată lumea laurii victoriei, mă silea totuși, într-un fel sau altul, să simt că el era cel ce-i merită, cu toate că o pornire trufașă din parte-mi, iar la dânsul o adevărată mândrie ne făceau să ne mărginim la termenii așa-ziși protocolari. Existau totuși în firea noastră multe puncte de asemănare deplină, care mă frământau, trezind în mine un sentiment ce s-ar fi transformat în prietenie, de nu ne-ar fi împiedicat starea de încordare dintre noi. Firește că e foarte greu să lămuresc sau măcar să descriu adevăratele mele simțăminte față de el. Ele alcătuiau un amestec pestriț și felurit: un fel de dușmănie neîmpăcată, care nu era propriu-zis ură, o oarecare stimă și mai mult respect, multă teamă, o dată cu o imensă și nepotolită curiozitate. Pentru psihologi va fi de prisos să mai spun că Wilson și cu mine eram prietenii cei mai nedespărțiți.

Fără îndoială că neobișnuita stare de lucruri care dăinuia între noi făcea ca toate numeroasele mele atacuri împotriva-i, fățișe sau piezișe, să fie strecurate mai degrabă în chip de glumă sau de ironie (căci acestea te dor chiar când se arată ca niște simple vorbe de duh) decât sub înfățișarea unei vrăjmășii hotărâte și înverșunate. Dar străduințele mele în această privință nu rămâneau câtuși de puțin încununute tot mereu de izbandă, chiar dacă planurile mele erau cu multă iscusință puse la cale. Căci tizul meu avea o fire cumpănită, plină de o calmă nepăsare: deși se bucura de

glumele usturătoare ce le făcea, nu avea nici un punct vulnerabil și se împotriva oricărei luări în zeflema. Nu găsisem, într-adevăr, decât un singur lucru de care mă puteam lega, și anume o ciudățenie a lui, ce-i venea pesemne dintr-o infirmitate fizică și pentru care orice adversar mai puțin îndârjit decât mine l-ar fi cruțat. Rivalul meu suferea de o slăbiciune a coardelor vocale care nu-i îngăduiau să ridice vreodată glasul și să vorbească *altfel decât în șoaptă*. Nu m-am lăsat până ce nu am tras din acest cusur toate bieteile foloase ce-mi stăteau la îndemână.

Răzbunările lui Wilson erau felurite: șiretenia lui născocise un lucru anumit, care mă tulbura peste măsură. Cum de-a descoperit el, cu mintea lui ageră, că ceva atât de neînsemnat mă poate jigni, iată o întrebare la care niciodată nu am aflat răspuns. E destul că după ce l-a descoperit, m-a chinuit cu el fără cruțare. Mi-a fost totdeauna nesuferit numele meu de familie, lipsit de strălucire, ca și prenumele meu, atât de obișnuit, dacă nu chiar vulgar de-a binelea. Cuvintele acestea erau otravă pentru auzul meu. Și când se mai înființa la școala noastră un al doilea William Wilson, tocmai în ziua sosirii mele, l-am dușmănit pe el pentru că-mi purta numele, acest nume ce mi s-a părut de două ori mai respingător când îl folosea un străin: un străin se făcea vinovat de îndoita lui rostire; un străin care va sta neconținut în fața mea și ale cărui interese în obișnuitele îndeletniciri școlare se vor confunda adeseori, vrând-nevrând, cu ale mele numai datorită acestei nesuferite coincidențe.

Cu fiecă împrejurare ce scotea la iveală vreo asemănare fizică sau morală între rivalul meu și mine, ciuda și pornirea pe care o iscaseră sporeau tot mai mult. Pe atunci nu descoperisem încă faptul vrednic de luat în seamă că aveam aceeași vârstă, dar am văzut că eram deopotrivă de înalți și am observat că există între noi o ciudată asemănare în toată înfățișarea, ca și în fiecare trăsătură luată în parte. Mă mai scotea din fire și zvonul privitor la înrudirea noastră și care se răspândise prin clasele superioare, într-un cuvânt, nimic nu mă tulbura mai mult (deși îmi ascundeam cu grijă tulburarea) decât cea mai mică aluzie la asemănarea dintre noi, fie că era vorba de inteligență, de făptura sau de obarșia noastră. Adevărul e însă că în afară de zvonul privitor la înrudirea noastră și de cele știute de la Wilson însuși n-aveam nici un motiv să cred că această asemănare ar fi fost vreodată comentată sau măcar luată în seamă de colegii noștri de școală. Era vădit că el o examina în fel și chip și cu tot atâta îndărătnicie ca și mine. Dar faptul că descoperise în ea un nesecat izvor de neajunsuri nu poate fi pus decât pe seama agerimii minții sale, care, precum am spus, era cu totul neobișnuită.

Imitându-mă în chip desăvârșit, îmi dădea replica și în vorbă și în faptă și-și juca rolul de minune. Era ușor să-mi copieze veșmintele; iar mersul și felul meu de a fi și le însușise fără prea mare greutate, în ciuda cusurului său fizic, nici vocea mea nu-i scăpase. Firește că nu putea prinde tonurile de sus, dar cheia era aceeași, *și șoapta lui stranie ajunse ecoul însuși al glasului meu*.

Nu voi încerca să mai spun aici cât de mult mă necăjea portretul acesta remarcabil (fiindcă, la drept vorbind, nu se putea susține că era o caricatură). Singura mea mângâiere sta în faptul că nimeni altul decât mine nu observase, pare-se, această imitare și n-aveam de suferit decât zâmbetele pline de subînțeleșuri și ciudat de sarcastice ale tizului meu.

Bucurându-se că îmi trezise în suflet tocmai ceea ce urmărea, părea că râde în sinea lui de fiecare înțepătură ce-mi pricinuia, și disprețuia, într-un fel numai al său, aplauzele obștești pe care succesul născocirilor lui atât de iscusite le-ar fi dezlănțuit așa de ușor. Într-adevăr, vreme de mai multe luni pline de neliniști a fost pentru mine o enigmă de nedezlegat cum de colegii nu-și dădeau seama de intenția lui, cum de nu simțeau că reușise pe deplin și nu luau parte la o glumă atât de răutăcioasă. Se vede că nu era ușor să observe cineva această imitație făcută *treptat*; sau poate că liniștea mea se datora mai degrabă măiestriei imitatorului, care, disprețuind amănuntele (singurul lucru ce poate fi înțeles de un profan într-o pictură), dădea întreaga măsură creației lui originale decât în fața ochilor mei, ca să mă facă să sufăr.

Am mai vorbit aici, și nu o singură dată, despre felul nesuferit de ocrotitor în care se purta cu mine și despre neîncetatul și îndatoritorul lui amestec în tot ce aș fi vrut să fac. Amestecul acesta lua deseori forma neplăcută a unui sfat, sfat ce nu era dat pe față, ci strecurat sau spus numai în treacăt, le primeam în silă, și sila acesta, pe măsură ce înaintam în vârstă, sporea tot mai mult. Totuși, după atâta vreme, fie-mi îngăduit să-i dau dreptate. Recunosc deci că nu-mi pot aminti de nici o împrejurare în care îndemnurile rivalului meu să fi fost de partea nesocotințelor și a nebuniilor, atât de obișnuite la vârsta aceea fragedă și neștiutoare. Simțul moral cel puțin, dacă nu și toate celelalte daruri ale sale, precum și cunoașterea vieții, erau cu mult mai ascuțite decât al meu. Și astăzi aș fi putut fi un om mai bun și deci mai fericit dacă n-aș fi respins atât de des bunele povești cuprinse în șoaptele lui cu tâlc și care nu-mi inspirau decât o ură neîmpăcată și un amar dispreț.

Astfel că, de la o vreme, m-am răzgândit de-a binelea împotriva supravegherii lui nesuferite. Zi cu zi resimțeam tot mai mult și mai pe față ceea ce îmi părea o trufie de neîndurat. Am spus că, în anii dintâi ai camaraderiei noastre școlare, sentimentele mele față de el ar fi putut ușor să se prefacă în prietenie, dar în ultimele luni cât am mai stat la școală, cu toate că mă slăbise puțin cu obișnuitul său amestec în treburile mele, era neîndoios că sentimentele mele înclinau cam în aceeași măsură să se schimbe într-o ură adevărată. Cred că a băgat de seamă aceasta într-o anumită împrejurare, și după aceea m-a ocolit, sau s-a prefăcut că mă ocolește.

Tot cam în timpul acela, dacă mi-aduc bine aminte, într-o ceartă violentă avută cu el, când și-a ieșit din fire mai mult decât de obicei, vorbind și gesticulând într-un chip cu totul nestăpânit și nu prea potrivit cu felul lui de a fi, am descoperit, sau mi s-a părut că descopăr, în accentul, în expresia feței, în toată înfățișarea lui ceva care la început m-a tulburat, iar apoi m-a interesat nespus, aducându-mi în minte icoane șterse, din frageda copilărie, un întreg noian de amintiri nedesluite și ciudate din vremuri când memoria nici măcar nu luase ființă. Nu pot descrie mai bine senzația care mă apăsa decât spunând că anevoie puteam să mă dezbar de gândul că am mai cunoscut făptura ce sta în fața mea, în zile de mult apuse, într-un trecut nespus de depărtat. Dar iluzia s-a risipit pe dată, așa cum se ivise, și o pomenesc aici doar ca să arăt bine ziua când a avut loc cea din urmă convorbire cu ciudatul meu omonim.

Vechea și uriașa locuință cu cotloanele ei nenumărate avea mai multe

încăperi mari, care dădeau una într-alta. În ele dormeau cea mai mare parte din elevi. Dar, așa cum e firesc să fie într-o casă clădită după un plan atât de năzdrăvan, mai erau fel și fel de cămăruțe și chițimii, rămășițe structurale ale zidirii. Pe acestea iscusința și calicia doctorului Bransby le prefăcuse tot în dormitoare, deși nu erau altceva decât niște chilioare ce nu puteau fi folosite decât de un singur ins. Una dintre aceste cămăruțe era locuită de Wilson.

Se împlineau aproape cinci ani de când mă aflu în școală, când într-o noapte, curând după cearta de care am pomenit adineauri, văzând că toată lumea doarme adânc, m-am sculat din pat și cu o lampă în mână, printr-un labirint de coridoare înguste, m-am furișat din camera mea de culcare spre odăița rivalului meu. Uneltisem îndelung împotriva-i una dintre acele farse răutăcioase care, până atunci, dăduseră greș tot mereu. Aveam de gând să-mi aduc chiar acum la îndeplinire planul și hotărâsem să-l fac să simtă toată răutatea care mă însuflețea. Ajungând la cămăruța lui, am pătruns în ea tiptil, lăsându-mi afară lampa cu abajur. Am făcut un pas și i-am ascultat răsuflarea liniștită. Încredințat fiind că doarme, m-am înapoiat pe coridor, am luat lampa și m-am apropiat cu ea de pat. Perdelele erau trase de jur împrejur; ca să-mi aduc la îndeplinire ceea ce veam de gând, le-am întredeschis încetișor și fără zgomot; razele de lumină căzură cu toată strălucirea asupra celui adormit, și în aceeași clipă privirile mi s-au oprit pe chipul lui. M-am uitat la el și am încremenit; un fior de gheață îmi străbătu tot trupul. Pieptul îmi zvâcnea, genunchii îmi tremurau, mintea întreagă mi-era cuprinsă de o groază nespusă, deși fără pricină. Gâfâind, am coborât lampa și mai aproape de fața lui. Acestea să fi fost trăsăturile lui William Wilson, *acestea* chiar? Vedeam, de bună seamă, că erau ale lui, dar tremuram ca în friguri, închipuindu-mi că nu. Oare ce putea fi în ele ca să mă tulbure până-ntr-atât? Le priveam mereu și, între timp, în mintea mea se frământa o lume de gânduri fără șir. Nu arăta așa, nu, desigur că nu arăta tot așa în ceasurile însuflețite, când era treaz. Același nume, aceeași înfățișare, aceeași zi a sosirii la școală... și apoi, acea imitație stăruitoare și de neînțeles a mersului meu, a glasului, a veșmintelor și a purtărilor mele. Într-adevăr, era oare omenește cu puțință ca *ceea ce vedeam acum* să nu fi fost decât urmarea obiceiului său de a mă lua în râs imitându-mă? Cuprins de groază și scuturat de friguri, am stins lampa, am ieșit încetișor din odaie și am părăsit pe dată sălile vechii școli, ca să nu le mai văd niciodată.

După un răgaz de cateva luni, petrecute acasă în curată trândăvie, m-am regăsit elev la Eton⁵. Acest scurt răstimp a fost totuși îndeștător ca să slăbească în minte amintirea întâmplărilor trăite la școala doctorului Bransby. Sau cel puțin să aducă o schimbare vădită în natura sentimentelor pe care amintirea lor de deștepta în mine. Adevărul, latura tragică a dramei pieriseră. Puteam acum găsi pricini să mă îndoiesc de mărturia simțurilor mele și arareori mi se întâmpla să evoc acele împrejurări fără să mă minunez cât de mare e naivitatea omenească și fără să zâmbesc gândindu-mă la puterea și voiciunea imaginației de care mă bucuram prin moștenire. Iar felul de viață de la Eton nu era deloc în

⁵Colegiu (școală medie) în care nu sunt primiți decât descendenții aristocrației și ai marii burghezii engleze.

măsură să-mi micșoreze acest scepticism.

Vârtejul de nesăbuite nebunii în care cu atâta nesocotință m-am cufundat din capul locului a spulberat totul, afară de spaima clipelor trecute, a șters dintr-a dată orice impresie adancă și trainică și mi-a lăsat în amintire numai nimicurile fără rost ale vieții mele dinainte.

N-aș dori totuși să mai înșir aici întreagă josnica poveste a desfrâului meu, desfrâu care sfida legile și scăpa cu dibăcie de supravegherea școlară. Trei ani de nebunii care s-au scurs fără nici un folos nu mi-au dăruit altceva decât deprinderi vițioase, adânc înrădăcinate, și mi-au sporit puterea trupească într-un fel aproape nefiresc. Și o dată, după o săptămână întreagă de chefuri dezmățate, am poftit în locuința mea câțiva dintre cei mai destrăbălați studenți la o tainică orgie. Ne-am adunat noaptea într-un ceas târziu, căci petrecerea noastră deșănțată trebuia cu sfințenie să se prelungească până în zori. Vinul curgea fără încetare și nu duceam lipsă nici de alte ispite, poate și mai primejdioase, iar când zorile cenușii abia se arătasera la răsărit, delirul și năzdrăvăniile noastre ajunseseră la culme. Întăratat peste măsură de beție și de jocul de cărți, tocmai când stăruiam să duc la capăt o înclinare de o ticăloșie cu totul neobișnuită, deodată, iată, atenția mi-a fost atrasă de faptul că ușa a fost deschisă cu putere, dar nu de tot, precum și de glasul repezit al unui servitor de afară. Spunea că o anume persoană, pesemne foarte grăbită, dorește să-mi vorbească la intrare.

Înnebunit de băutură, această neașteptată întrerupere mai degrabă m-a bucurat decât m-a uimit. Fără zăbavă, m-am îndreptat clătinându-mă într-acolo, și din câțiva pași am ajuns în vestibulul locuinței. În încăperea aceasta mică și joasă nu atârna nici o lampă și în clipa de față nu primea altă lumină decât aceea nespus de slabă a zorilor, care se strecura prin fereastra semicirculară. Când am pus piciorul pe prag, am zărit chipul unui tânăr cam de înălțimea mea, îmbrăcat într-o haină de casă, matinală, de postav alb, pichetat, croită după ultima modă și aidoma cu aceea pe care tocmai o purtam eu. Lumina sfioasă nu-mi îngădui să văd decât atât, trăsăturile feței nu i le puteam desluși. Cum am intrat, s-a repezit cu pași mari la mine și luându-mă cu mare nerăbdare de braț, îmi șopti la ureche cuvintele:

— William Wilson!

Într-o clipă m-am dezmeticit.

În felul de a fi al străinului, în tremurul nervos al degetului său ridicat în fața ochilor mei, împotriva luminii, era ceva care mă umplu de o uimire nespusă. Dar nu asta mă tulburase atât de groaznic. Ci forța acelei muștrări solemne, rostirea ei ciudată, înăbușită, șuierătoare... Și, mai presus de toate, caracterul, tonalitatea, *cheia* acestor câteva silabe simple și familiare, care, deși spuse în *șoaptă*, trezeau în mine mulțimea miilor de amintiri ale zilelor apuse, cutremurându-mi sufletul ca descărcarea unei baterii galvanice. Până să-mi vin în fire, plecase. Cu toate că întâmplarea a făcut asupra închipuirii mele tulburate o vie impresie, aceasta a fost totuși trecătoare. Vreme de câteva săptămâni, într-adevăr, m-am dedat unor cercetări temeinice sau m-am învăluit într-un nor de gânduri bolnăvicioase. N-am încercat să-mi ascund mie însumi identitatea ciudatului personaj care cu atâta stăruință se amesteca în treburile mele și nu-mi da pace cu sfaturile lui strecurate. Dar cine și ce anume era acest Wilson? Și de unde

venea? Și ce urmărea? N-am putut să lămuresc nici unul din aceste puncte. Singurul lucru pe care îl știam cu siguranță era că un neașteptat accident întâmplat în familie pricinuisese plecarea lui de la școala doctorului Bransby în după-amiaza aceleiași zile în care fugisem și eu. Dar după un scurt răstimp am încetat să mă mai gândesc la lucrul acesta, atenția fiindu-mi cu totul absorbită de pregătirea plecării mele la Oxford. Acolo, mulțumită deșertăciunii nesocotite a părinților, care îmi hărăzise un venit anual și-un fel de viață ce-mi îngăduiau să mă răsfăț în voie în acel lux deșănțat, atât de scump inimii mele, am ajuns în curând să mă întrec în risipă nesăbuită cu cei mai mândri moștenitori ai celor mai bogate domenii senioriale din Marea Britanie. Astfel de mijloace de trai îmbiindu-mă la vițiu, firea mea s-a dezlănțuit cu o patimă îndoită și, în nebuneasca îngâmfare a desfrânărilor, călcam în picioare până și cele din urmă rămășițe de cuviință. Dar n-are nici un rost să stărui cu de-amănuntul asupra smintitelor mele purtări.

E de ajuns să se știe că, printre toți risipitorii, eu îl întreceam până și pe Irod și că, dând nume unei sumedenii de nebunii noi, am înșirat și eu un adaos destul de însemnat la lungul pomelnic al vițiilor care erau pe atunci în floare în cea mai destrăbălată universitate din Europa.

Și, totuși, chiar ajuns aici, anevoie s-ar putea crede că decăzusem până-ntr-atât din starea mea de gentilom încât să caut a face cunoștință cu josnicele meșteșuguri ale jucătorilor de profesie și devenind un adept al acestei științe vrednice de dispreț, să-mi fac din ea o îndeletnicire obișnuită, un mijloc de a-mi spori veniturile, și așa uriașe, pe socoteala celor mai săraci cu duhul dintre colegii mei. Totuși așa stau lucrurile. Și fără îndoială grozăvia acestei sfidări a tuturor sentimentelor de cinste și omenie era pricina de seamă, dacă nu singura, care mă scutea de pedeapsă. Într-adevăr, printre colegii mei cei mai destrăbălați, cine oare n-ar fi contestat mai degrabă mărturia cea mai strigătoare a simțurilor decât să-l bănuiască de o asemenea ticăloșie pe veselul, pe sincerul și mărinimosul William Wilson, cel mai darnic și mai nobil cetățean din Oxford, ale cărui nebunii (după cum ziceau cei ce trăiau pe seama lui) nu erau altceva decât nebuniile tinereții și ale unei închipuiri nestrunite, ale cărei rătăcirii nu erau decât neasemuite capricii, cel mai negru vițiu al său fiind doar o extravagantă plină de nepăsare și trufie?

Vreme de doi ani aceasta îmi fusese rodnică îndeletnicire, când sosi la Universitate un anume Glendenning, un june parvenit, înobilat de curând, mai bogat — spunea lumea — decât Atticus —, cu avuții tot atât de lesne dobândite. În curând mi-am dat seama că e cam slab de minte și bineînțeles, l-am avut în vedere ca pe o pradă nimerită pentru meșteșugul meu. Îl îndemnam adesea să jucăm cărți și cu măiestria obișnuită a măsluitorului, îmi potriveam jocul în așa fel încât să-l fac să câștige însemnate sume de bani, pentru a-l prinde cât mai bine în mreje. În cele din urmă, planul meu fiind bine chibzuit, m-am întâlnit cu el (cu dorința nestrămutată ca această întâlnire să fie cea din urmă și hotărâtoare) în locuința unui coleg (domnul Preston), tot atât de bun prieten cu amândoi, dar care, ca să fiu drept, nu bănuia cătuși de puțin ce anume urmăream. Pentru a înfățișa lucrurile într-o lumină cât mai prielnică, mă străduiam să adun o sindrofie de opt până la zece inși, și avusesem o deosebită grijă ca jocul de cărți să fie cu totul întâmplător și să nu înceapă decât la

propunerea victimei pe care pusesem ochii. Ca să scurtez povestea acestor ticăloșii, voi spune că m-am folosit de toate acele șiretlicuri grosolane atât de obișnuite în asemenea împrejurări, încât e de mirare cum de se mai găsesc pe lume proști care să cadă în capcană.

Ne-am prelungit aici șederea până în târziul nopții și, în cele din urmă, am adus lucrurile în așa fel încât să-mi fac din Glendenning singurul meu potrivnic la cărți. Jucam un *ecarte*, adică tocmai jocul meu favorit. Dornici să urmărească desfășurarea partidei noastre, toți cei ce mai erau de față aruncaseră cărțile și se ațineau în jurul nostru ca spectatori. Parvenitul acesta, pe care prin viclesugurile mele îl făcusem încă din primele ore ale serii să bea vârtos, acum amesteca, tăia și da cărțile cu o înfrigurare nestă-pânită, ce nu putea fi pusă, cred eu, decât în parte, dar nu pe de-a-ntregul, pe seama beției. În scurtă vreme îmi datora o sumă însemnată; și atunci, după ce trase o înghițitură bună de Porto, făcu tocmai ceea ce prevăzusem eu, judecând la rece: propuse adică să dublăm miza, care și până acum fusese neobișnuit de mare. În cele din urmă am consimțit, dar cu o schismă de împotrivire bine studiată și numai după ce refuzul meu repetat l-a împins să rostească și câteva cuvinte tăioase, din a căror pricină cei de față au crezut că nu-mi dădusem consimțământul decât din ciudă. Ceea ce a urmat n-a făcut decât să mă încredințeze cât de deplin se prinsese prada în mrejele mele. În mai puțin de un ceas, datoria-i ajunsese de patru ori mai mare. De la un timp, chipul lui își pierduse coloritul aprins pe care i-l dase vinul, iar acum, spre uimirea mea, văzui că o paliditate într-adevăr îngrozitoare îi luase locul. Am spus „spre uimirea mea”. Din cercetările mele amănunțite reieșea că Glendenning ar fi fost fără seamăn de bogat, și sumele pe care le pierduse până în clipa de față, deși destul de însemnate, nu ar fi putut, credeam eu, să-l stânjenească prea mult, necum să-l tulbure într-o măsură atât de mare. Primul meu gând a fost, firește, că trebuie să-l fi amețit cu totul vinul înghițit până atunci. Și mai degrabă pentru a-mi păstra neștirbit prestigiul de care mă bucuram în fața colegilor, decât din vreo altă pricină mai puțin interesantă, eram gata să stărui cu dinadinsul pentru încetarea jocului, când câteva cuvinte rostite chiar lângă mine de către unii oaspeți și o exclamație de adâncă deznădejde a lui Glendenning mi-au dat a înțelege că-l ruinasem cu desăvârșire și într-un chip care, făcând din el un ins vrednic de mila obștească, îl pune la adăpost până și de cruzimile Satanei.

Nu e ușor de spus cum ar fi trebuit să mă port acum. Starea de plâns a victimei mele răspândise asupra tuturor o atmosferă apăsătoare și întunecată.

Câteva clipe a domnit o tăcere adâncă. În timpul acela îmi simțeam obrazii arzând sub atâtea priviri învăpăiate, pline de dispreț sau de mustrare, pe care mi le aruncau cei mai puțin destrăbălați dintre noi. Și trebuie să mărturisesc că pentru o scurtă clipă, mi-am simțit inima ușurată de povara unei neliniști de nesuferit mulțumită acelei neașteptate și extraordinare întreruperi care a urmat. Canaturile largi și grele ale ușii de la intrare se deschiseră dintr-o dată de perete, cu o năvalnică și năprasnică năpustire, care stinse, ca prin farmec, toate făcliile din încăpere. Murind, lumina lor ne-a mai îngăduit să zărim că un străin cam de statura mea și strâns înfășurat într-o mantie pătrunsese înlăuntru. Dar acum întunerioul era de nepătruns, și noi *simțeam* doar atât: că se afla în

mijlocul nostru. Mai înainte ca vreunul dintre noi să-și fi venit în fire din marea uimire care ne cuprinsese pe toți această zguduitoare întâmplare, am auzit glasul nepoftitului:

— Domnilor, spuse el, cu o șoaptă de neuitat, adâncă, dar deslușită, care mă înfiora până în măduva oaselor, domnilor, nu-mi cer iertare pentru purtarea mea, deoarece purtându-mă astfel nu-mi fac decât datoria. De bună seamă că nu aveți nici o cunoștință asupra caracterului adevărat al celui care în această noapte a câștigat la *ecarte* o sumă însemnată de bani de la lordul Glendenning. Am să vă pun la îndemână un mijloc fără greș ca să dobândiți degrabă această cunoaștere foarte necesară. Vă rog să cercetați pe îndelete căptușeala manșetei de la mâneca lui stângă și feluritele pachetele ce pot fi găsite în buzunarele destul de încăpătoare ale veșmântului său de casă, brodat.

Pe când vorbea, tăcerea era atât de adâncă, încât ai fi auzit și un ac căzând pe pardoseală. Când isprăvi, se depărtă îndată, la fel cum sosise, pe negândite. Aș putea oare să descriu ce simțeam? Mai e nevoie să spun că înduram ca un osandit toate chinurile iadului? Fără îndoială că n-am prea avut răgaz pentru gândire. Mâini multe și puternice m-au înșfăcat pe loc, și într-o clipă s-au adus și luminile. A urmat cercetarea. În căptușeala mânecii mi s-au găsit toate figurile mai de seamă la *ecarte*, iar în buzunarele veșmântului un număr de pachete de cărți, întru totul asemănătoare aceloră întrebuintate la sindrofiile noastre, cu singura deosebire că ale mele erau dintre cele tehnic denumite *arrondées*, „onorurile” fiind ușor bombate la capete, iar cărțile de rând ușor bombate pe lături. Într-o astfel de așezare, victima care taie, ca de obicei, cărțile în lungimea lor, va servi negreșit un „onor” adversarului, pe când măsurătorul, tăind în lățime, desigur că nu va dăruii victimei nimic bun pentru desfășurarea jocului.

O izbucnire de indignare de-ar fi urmat după această descoperire m-ar fi durut mai puțin decât tăcerea disprețuitoare și aerul batjocoritor cu care a fost primită.

— Domnule Wilson, zise gazda, aplecându-se să ridice de la picioarele sale o haină de blană nespus de scumpă și de rară, domnule Wilson, acest lucru vă aparține. (Vremea era răcoroasă, și când ieșisem din camera mea, îmi aruncasem peste veșmântul de casă o manta pe care, când ne-am așezat să jucăm cărți, o scosesem). Socot că ar fi de prisos, adăugă el, uitându-se cu un zâmbet amar la cutele veșmântului, să mai caut și aici alte dovezi ale îndemânării dumneavoastră. Într-adevăr, ne-a fost de ajuns. Vă dați seama, sper, că e neapărat necesar să părăsiți Oxfordul și, în tot cazul, să părăsiți îndată locuința mea.

Înjosit și târât în noroi cum eram, poate că aș fi respins pe loc acest limbaj jignitor printr-un act de violență personală, dacă în acea clipă atenția nu mi-ar fi fost cu totul atrasă de un fapt nespus de tulburător. Haina ce purtam era făcută dintr-o blană de o rară scumpete, e de prisos să spun cât era de rară și cu ce preț nebunesc o plătisem. Croiala ei, de asemenea, era un rod al fanteziei mele, căci eram trufaș și de o înfumurare nesocotită în lucruri ușuratic de soiul acesta. Așadar, când domnul Preston îmi întinse haina pe care o ridicase de jos, de lângă ușa odăii, mi-am dat seama cu o uimire vecină cu groaza că pe a mea o țineam pe braț (unde, fără îndoială, o pusesem în neștire) iar aceea care

mi se oferea nu era decât copia ei credincioasă, în fiecare amănunt, oricât de neînsemnat ar fi fost. Îmi aminteam că ciudata ființă care mă denunțase atât de cumplit era înfășurată într-o blană, în timp ce nici unul dintre tovarășii mei de petrecere, în afară de mine, nu purtase un asemenea veșmânt. Venindu-mi puțin în fire, am luat-o pe aceea pe care mi-o întindea Preston, am pus-o fără să se bage de seamă peste a mea și am părăsit încăperea cu o încruntare hotărâtă și sfidătoare. În dimineața zilei următoare, înainte de revărsatul zorilor, părăsind Oxfordul, am început o călătorie grabnică pe Continent, bolnav de-a binelea de rușine și de groază.

Zadarnic fugeam. Soarta mea blestemată și triumfătoare mă urmărea neconținut, dovedindu-mi cu dinadinsul că de-abia începuse să-și arate tainica ei putere. De-abia pusesem piciorul la Paris, că am avut o nouă mărturie a interesului nesuferit pe care acest Wilson îl purta treburilor mele. Au trecut ani după ani, în care n-am cunoscut alinarea. Ticălosul! La Roma, cât de nepoftit, dar cu câtă bunăvoință de strigoi a stat între mine însumi și ambiția mea! La Viena la fel, la Berlin și la Moscova! În ce loc oare, într-adevăr, n-am avut prilejul amar să-l blestem în inima mea? În cele din urmă, prins de groază, fugeam de nevăzuta-i asuprire ca de ciumă, până la capătul pământului *am tot fugit, în zadar.*

Și iară și iară, în tainica împărtășire cu propriul meu spirit, îmi puneam întrebările: „Cine-i oare? De unde vine? Și ce urmărește? Dar nu găseam răspuns. Și atunci cercetam, cu o luare-aminte minuțioasă, formele, metoda și trăsăturile mai însemnate ale sfruntatei lui supravegheri. Dar și aici erau prea puține date ca să pot ajunge la o presupunere temeinică. E totuși vrednic de amintit că în nici una dintre numeroasele împrejurări când în ultimul timp mi-a stat în drum, n-a făcut-o decât ca să zădărnicească acele planuri sau să împiedice acele fapte care, dacă ar fi fost duse până la capăt, s-ar fi sfârșit cu vreo nenorocire și mai groaznică. Slabă îndreptățire, desigur, pentru o autoritate pe care și-o lua asupra-și cu atâta trufie! Slabă despăgubire pentru drepturile firești ale liberului arbitru, atât de jignitor și de îndărătnic tăgăduite!

De asemenea, am fost nevoit să bag de seamă că, de mai multă vreme, călăul meu (care-și păstra cu sfințenie și cu o minunată iscusință ciudata meteahnă de a se îmbrăca la fel cu mine) potrivea în așa fel lucrurile, când urmărea în fel și chip să pună piedică voinței mele, încât să nu-i pot zări nici o clipă trăsăturile feței. Oricine ar fi fost William Wilson, *aceasta* era desigur culmea prefăcătoriei sau a smintelii. Putea oare să-și închipuie, fie și numai o clipă, că în sfetnicul meu de la Eton, în cel ce mi-a nimicit onoarea la Oxford, sau se împotrivi ambiției mele la Roma, răzbunării mele la Paris, dragostei mele pătimișe la Napoli, sau la ceea ce greșit ruinase el avariția mea în Egipt, că în acest vrăjmaș neîmpăcat, în acest geniu rău al meu n-aș putea să-l recunosc pe William Wilson al anilor de școală, tizul, tovarășul, rivalul, rivalul urât și temut de la școala doctorului Bransby? Cu neputință! Dar fie-mi îngăduit să trec mai repede la cumplita și cea din urmă scenă a dramei.

Până atunci mă supusesem cu nepăsare tiraniei lui neînduplecate. Sentimentul de adânc respect cu care priveam de obicei caracterul ales, marea înțelepciune, prezența lui peste tot locul și atotputernicia vădită a lui Wilson, îmbinat cu o senzație de adevărată groază pe care mi-o inspirau

anumite alte trăsături ale firii lui, ca și unele presupuneri, făcuseră să se nască în mintea mea ideea că aș fi cu totul slab și neajutorat și mă îndemnaseră până atunci să mă supun orbește, deși în silă și plin de amărăciune, bunului său plac. Dar în ultima vreme mă dedasem cu totul băuturii, și înrâurirea ei vătămătoare asupra firii mele moștenite mă făcea tot mai potrivit oricărei supravegheri. Am început să murmur, să șovăi, să mă împotrivesc. Și era oare numai închipuirea mea care mă făcea să cred că, în timp ce voința îmi sporea, voința asupritorului meu slăbea în aceeași măsură? Oricum ar fi, am început să simt cum mi se trezește în suflet o speranță arzătoare și, în cele din urmă, nutream în gândurile mele cele mai tainice hotărârea întunecată și deznădăjduită de a nu mai îndura să fiu multă vreme subjugat.

Era la Roma, în timpul carnavalului din 18., pe când luam parte la o mascaradă la palatul ducelui napolitan Di Broglio. Băusem în neștire, chiar mai mult ca de obicei, iar acum atmosfera înăbușitoare a încăperilor înțesate de lume mi se părea de nesuferit. Greutatea cu care-mi croiam drum prin gloata musafirilor era și ea de vină, într-o măsură destul de mare, în această răscolire mândioasă a firii mele. Căutam cu nerăbdare (nu pot spune în ce scop josnic) pe tânăra, voioasă și încântătoare soție a acelui bătrân smintit care era Di Broglio. Cu o încredere prea ușuratică îmi împărtășise din vreme taina costumului pe care-l va purta, iar acum, zărind-o de departe, mă grăbeam să-mi tai drum până la ea. În clipa aceea simțit pe umărul meu o mână ușoară și acea în veci neuitată *șoaptă*, adâncă și blestemată, în auz.

Cuprins de o manie sălbatică, m-am întors pe loc spre cel care mă întrerupsese astfel și l-am apucat năprasnic de guler. Așa cum mă așteptasem, era înveșmântat într-un costum la fel cu al meu, într-unul, purta o mantie spaniolă de catifea albastră, iar peste haină avea o cingătoare roșie, de care era prinsă sabia. O mască de mătase neagră îi acoperea pe de-a-ntregul fața.

— Ticălosule! am spus, cu un glas răgușit de o furie oarbă; fiece cuvânt rostit părea că ațâță mai mult focul înverșunării mele. Ticălosule! Șarlata-nule! Tâlhar blestemat! N-ai să mă mai urmărești așa, n-ai să mă mai urmărești până la moarte! Urmează-mă, sau te străpung pe loc!

Și din sala de bal mi-am tăiat drum până într-o mică anticameră învecinată, trăgându-l după mine, din mers, fără ca el să se poată împotrivi.

Când am intrat, l-am îmbrâncit cât colo, cu mânie. S-a rezemat de perete, clătinându-se, în timp ce eu, cu o înjurătură groaznică, am închis ușa și i-am poruncit să tragă sabia. A șovăit o clipă, apoi, cu un suspin ușor, își trase sabia, în tăcere, și se puse în gardă.

Într-adevăr, lupta a fost scurtă. Eram peste fire de întărit de tot felul de porniri nimicitoare și-mi simțeam într-un singur braț energia și vigoarea unei mulțimi întregi. În câteva clipe, prin forța și îndemânarea mea, l-am respins până în peretele căptușit cu lemn, și astfel, ținându-l în puterea mea, mi-am înfipt sabia, cu o sălbăticie de fiară, de câteva ori, în pieptul lui.

În clipa aceea cineva a încercat clanța ușii. Mă grăbii să preîntâmpin venirea cuiva și mă întorsei îndată la adversarul meu, care trăgea să moară. Dar în care limbă din lume s-ar putea descrie cum se cuvine acea

uimire, acea groază ce m-a cuprins la priveliștea oferită atunci ochilor mei? Clipa scurtă cât mi-am întors privirile a fost de ajuns ca să pară că a adus o schimbare vădită în așezarea camerei, în colțul ei cel mai depărtat. O oglindă mare — așa cel puțin mi s-a părut în tulburarea mea dintâi — se afla acum într-un loc unde nu o zărisem mai înainte, și când, în culmea groazei, m-am apropiat de ea, parcă propria mea înfățișare, dar cu trăsăturile feței de o paloare de moarte și mânjite cu sânge, îmi ieși în întâmpinare cu un mers nesigur și șovăitor.

Am spus că așa mi se păruse, dar nu era așa. Era chiar adversarul meu, era însuși Wilson, care, în frigurile morții, îmi sta dinainte. Masca și mantaua lui zăceau pe podea, unde le zvârlise. Și nu era fir în toate veșmintele lui, nu era linie în trăsăturile adâncite și ciudate ale chipului său care să nu fi fost *al meu propriu*, până la cea mai desăvârșită asemănare.

Era Wilson; dar nu mai vorbea în șoaptă și așa fi putut crede că eu însumi vorbeam atunci când îmi spuse:

— *Ai învins, iar eu sunt pierdut. Dar de azi înainte ești mort și tu — mort în fața lumii, a cerului și a speranței. Ai trăit doar prin mine, iar acum vezi în moartea mea, vezi în această întruchipare, care e a ta proprie, cât de deplin te-ai omorât pe tine însuși!*

William Wilson (în original *William Wilson*) a văzut lumina tiparului în almanahul *The Gift: A Christmas and New Year's Present for 1840*, publicat în 1839 la Philadelphia.

